

ФОРМИ, МЕТОДИ, ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

У статті представлено досвід польських технічних університетів у навчанні іноземних мов студентів із використанням різних форм, методів та педагогічних технологій. На основі аналізу з'ясовано, що для навчання студентів іноземних мов польські викладачі використовують комбінацію форм, методів та педагогічних технологій навчання, які корелюють з характером міжособистісної взаємодії учасників навчального процесу. Обґрунтовано, що прагнення польських викладачів оптимізувати процес навчання іноземних мов зумовило появу нових і вдосконалення існуючих форм, методів та педагогічних технологій.

***Ключові слова:** іноземна підготовка студентів, технічні університети, Польща.*

Постановка проблеми. Процес навчання іноземних мов у технічних університетах Польщі відбувається з використанням різних форм організації навчальної діяльності студентів. У сучасних умовах ефективність форм навчання здебільшого оцінюється з погляду сприяння активній роботі студентів на заняттях, розвитку мислення, уяви, відповідальності навчання співробітництва в колективі.

Метою статті є розгляд досвіду польських технічних університетів у навчанні іноземних мов студентів із використанням різних форм, методів та педагогічних технологій.

Практичне заняття залишається основною формою організації навчально-виховного процесу з іноземної мови. Водночас на занятті застосовуються такі форми організації навчальної діяльності студентів: колективна, групова, парна та індивідуальна. Застосування тієї чи іншої форми залежить від етапу заняття та змісту навчального матеріалу. Усі ці форми співвідносяться з характером взаємодії учасників навчального процесу. Провідна роль, як зазначає польський педагог Е. Гожлінська (E. Goźlińska), відводиться колективній формі (50-60 %), яка формує колективний спосіб навчання, коли студент працює з кожним членом групи. Однією з ефективних форм колективної навчально-пізнавальної діяльності у навчальних групах є виконання спільного проекту з метою вивчення студентами матеріалу з довідкових видань, пошуку інформації за допомогою комп'ютера тощо.

Допоміжними формами навчання іноземних мов є: консультації, які проводяться щотижня для студентів, які мають певні проблеми у вивченні матеріалу; домашні самостійні роботи студентів; факультативні заняття.

Застосовуються також позааудиторні форми навчання, серед яких щорічне проведення студентських олімпіад з іноземних мов. Інноваційними формами навчання для Польщі є закордонні обміни студентами в межах ЄС, які здійснюються на основі міжнародних освітніх програм та міжнародних угод університетів, листування за допомогою традиційної і електронної пошти з молоддю з інших країн, зустрічі з носіями мови, дистанційне навчання.

Ще однією інноваційною формою навчання іноземних мов, застосування якої стало можливим в умовах глобалізованого світу, є організація занять студентів з носіями мови. Такі заняття, як зазначають польські педагоги, стають сильним мотиваційним поштовхом до опанування мови, оскільки під час спілкування з носієм мови студенти мають можливість продемонструвати свої знання [1: 27-46].

Для урізноманітнення занять, мотивації студентів, а також розвитку мовних умінь, викладачі застосовують інтерактивні форми навчання іноземних мов, які на сучасному етапі здебільшого ґрунтуються на комп'ютерних технологіях. Студенти мають доступ до іноземних сайтів в Інтернеті під час занять, що використовуються для закріплення вимови, аудіювання чи удосконалення граматичних навичок. Наприклад, з англійської мови студентам пропонується курс "Англійська мова online" (<http://www.englishonline.republika.pl>), створений для тих, хто хоче поглибити знання з англійської мови, а також ознайомитися з культурою та звичаями англійських країн. На цьому сайті студенти можуть також знайти інформацію про конкурси, читацький куточок, он-лайн підручники та цікаві Інтернет-курси, наприклад:

- Grammar Zone – курс англійської мови, спрямований на поглиблення знань і корекцію навичок використання граматичних форм вивченням поетичних творів, коротких оповідань, анекдотів тощо;
- Pop Grammar – курс для вивчення граматики на основі пісень з популярних фільмів;
- Dictionary Update – курс лексики "Мовні новини", що передбачає ознайомлення з новими словами, які ще не зафіксовані в словнику, або застарілими, які набувають нового значення;
- Modal Café – модальні дієслова з діалогів в Інтернет-кав'ярні;
- Get That Job! – заняття, на якому пояснюється, яким чином треба представити себе потенційному роботодавцю.

Для поповнення словникового запасу, а також удосконалення мовленнєвих навичок студентам рекомендують використовувати навчальні програми: Super-Memo, e-Teacher, Lang-Master, Travel Broadens the Mind.

Професор політехніки Бялистоцької А. Харбіш (A. Harbig) запропонувала основні критерії підбору форм організації навчання іноземних мов: відповідність змісту навчального матеріалу навчальній меті (вона вважає, що рівень складності має бути оптимальним, щоб зацікавити студентів у подальшому навчанні, а не відвернути їх від продовження навчання); імовірність виконання видів діяльності відповідно до вимог; ефективність, тобто результати діяльності мають відповідати зусиллям як викладача, так і студентів [2: 161].

Серед інших критеріїв автор рекомендує враховувати такі: орієнтація видів навчальної діяльності на інтереси студентів, розвиток їх критичного або творчого мислення, умінь розв'язувати проблеми та приймати рішення; творчий характер навчальної діяльності (наприклад, написання творів, есе, нарисів, усні доповіді, презентації тощо); спрямованість видів навчальної діяльності на втіленні важливих ідей; їх вплив на мотивацію цілей, поставлених навчальним планом; орієнтація на реальні ситуації та зв'язок із поточними подіями [2: 162-168].

Процес навчання іноземних мов у технічних університетах Польщі передбачає наповнення конкретним змістом кожного заняття, що, в свою чергу, потребує застосування відповідних методів навчання, що впливають на якість засвоєння матеріалу.

Варто наголосити, що в польській методиці навчання іноземних мов поняття "метод навчання" вживається в широкому й вузькому значенні. У широкому – як принциповий напрям у навчанні, а вузькому – один зі способів навчання [3: 56-61]. Х. Коморовська розглядає метод навчання як "упорядкований спосіб діяльності викладача і студентів, спрямований на ефективне розв'язування навчально-виховних завдань" [3: 63]. Польський педагог Е. Джержавська характеризує метод навчання як "інструмент діяльності викладача, спрямований на виконання керівної функції – наuczіння" [4: 9]. Польський науковець А. Бартманська (A. Bartmańska) трактує "метод" у загальному значенні як "спосіб досягнення мети, як напрям у навчанні, який визначає стратегію навчальної діяльності викладача" [5: 212-213]. Польський дослідник Д. Обідняк (D. Obidniak) розглядає метод як "систему взаємопов'язаних дій викладача і студентів, які забезпечують засвоєння змісту навчального матеріалу" [6: 23-29].

Викладачі технічних університетів Польщі (Б. Жило (B. Ziolo) (політехніка Сілезька) та П. Длужевський (P. Dłuzewski) (політехніка Познанська) сприймають методи навчання як упорядковані способи діяльності викладача й студентів, спрямовані на ефективне розв'язування навчально-виховних завдань. Метод навчання є інструментом діяльності викладача у виконанні керівної функції – наuczіння, переконані вчені [7: 4-11; 8: 15-23].

У вітчизняній методичній літературі термін "метод навчання" трактується як "напрямок у навчанні, що визначає цілі та завдання навчання, а також шляхи і способи досягнення визначеної мети відповідно до умов та етапу занять" [9: 286]. З цього визначення випливає, що метод навчання дає уявлення про загальну стратегію навчання, домінуючі ідеї розв'язування основного методичного завдання, що становить суть методу.

З урахуванням наведених визначень подаємо уточнену дефініцію поняття методу, що застосовується в царині іншомовної підготовки польських фахівців. Це система упорядкованих дій, що включає напрям у навчанні, цілі і завдання, шляхи і способи досягнення визначеної мети.

Метод навчання зазвичай визначається навчальною програмою і підручником, а також іншими матеріалами, які характеризують зміст, послідовність викладу та розподіл навчального матеріалу. Необхідно зазначити, що в польській методичній літературі з іноземних мов немає поняття прийомів і підходів до навчання іноземних мов. Польські науковці послуговуються лише поняттям "метод навчання".

Польський дослідник Т. Крешовський (T. Krzeszowski) зауважує, що в методичній літературі з навчання іноземних мов терміни "підхід" і "метод" можуть вживатися паралельно, про що свідчать два списки переліку методів, складені ним на основі аналізу методичної літератури. Терміни першого списку об'єднано поняттям "підхід" (podejście). Наводимо їх перелік:

1. ситуативне викладання мови;
2. аудіолінгвальний метод;
3. комунікативно орієнтоване викладання мови;
4. підхід повної фізичної реакції;
5. натуральний підхід;
6. підходи на основі стилів навчання;
7. еkleктичний підхід до навчання мови.

Терміни другого списку віднесено до поняття "метод" (metoda):

1. цикл вивчення мови;
2. повної фізичної реакції;
3. сугестопедії;

4. наука через пораду;
5. пряий метод [10: 16-35].

На думку Т. Кжешовського, мішанина в термінології виникає через те, що підхід (як головний лінгвістично-дидактичний принцип), метод (як реальна стратегія і план навчання) і, нарешті, прийом (як реальна дидактична діяльність) на практиці взаємопроникливі і нероздільні. Тому в польській методичній літературі з навчання іноземних мов вживається лише поняття методу [10: 16-35].

Як свідчить аналіз, у процесі навчання студентів іноземних мов польські викладачі використовують комбінацію методів залежно від рівня навченості студентів, теми, що вивчається, етапу вивчення навчального матеріалу, типу заняття, специфіки іноземної мови (загального чи професійного спрямування). Зважаючи на це, ми згрупували методи навчання іноземних мов. До першої групи віднесли традиційні методи навчання:

1. комунікативний;
2. граматико-перекладний;
3. аудіолінгвальний;
4. безпосередній;
5. груповий;
6. конструктивістський;
7. метод проекту [11].

До другої – інноваційні методи. Метод запитань і відповідей "Академії наук" (akademii nauk) являє собою спеціально розроблену систему повторень і запитань, що сприяє запам'ятовуванню матеріалу, швидкому темпу ведення заняття, оскільки немає потреби перекладати навчальний матеріал, виробляє вміння мислити іноземною мовою. Крім того, особливістю навчання іноземних мов у технічних університетах Польщі є заміна викладача кожного семестру протягом усього періоду навчання. А зміни лекторів привчають розуміти різні акценти та інтонації [11].

Метод "відкриття" ("Otwarcie") полягає в поступовому навчанні: спочатку – сприймати інформацію на слух, потім – розвивати навички спілкування, після цього – оволодівати графічними навичками та основами граматики. Основна особливість цього методу – регулярні перегляди художніх фільмів (наприклад, раз на два тижні), а також створення ситуації перебування студента за кордоном завдяки елементам інтерактивності.

Дуальний метод (metoda dualna) полягає в почерговому викладанні курсу іноземної мови польським викладачем і носієм мови. На заняттях з польським лектором студенти ознайомлюються з новим матеріалом, тренуються в правописі, тлумаченні текстів. Розглянутий матеріал закріплюється потім під час спілкування з носієм мови.

Дистанційні методи (metody dystansowe e-learning) – сучасні методи навчання іноземних мов студентів заочної чи дистанційної форми навчання, що ґрунтуються на сучасних ІКТ. Вони доповнюються традиційними зустрічами з викладачем, який виконує функцію викладача-консультанта. Таке поєднання є ефективним, тому що знання і вміння, здобуті під час підготовки студентів он-лайн, які також контролюються викладачем, вдосконалюються під час традиційних зустрічей [12: 24-27].

Характеризуючи метод співпраці, польський науковець М. Новицька (M. Nowicka) зазначає, що "знання є результатом спільної взаємодії з іншою особою. Цією особою може бути як викладач, так і однокласник. У цьому випадку йдеться про навчання у співробітництві, що відбувається попарно або в групах" [13: 105]. Навчання в колективі, насамперед, уможливує вироблення в студентів вміння співробітництва, яке навчає організувати як свою діяльність, так і діяльності інших. Вміння співробітництва належить нині до ключових компетенцій в освіті. Оскільки, на думку польського педагога Р. Пахоцінського (R. Pachociński), набуття студентом необхідних вмінь не принесе жодних результатів "якщо індивід не вмітиме застосовувати ці вміння у взаємодіях, що ґрунтуються на співробітництві з іншими людьми в питаннях, що стосуються професійної кар'єри, сім'ї чи місцевої спільноти" [14: 180]. Він рекомендує навчати взаємодії поступово, розпочинаючи з роботи попарно.

До третьої групи ми віднесли авторські методи польських науковців. Так, метод В. Бронярка (W. Broniarka) передбачає читання тексту вголос та його аналіз у формі перекладу (дослівного і літературного), спочатку – з іноземної мови на польську, а потім – з польської на іноземну. Після цього студенти вивчають нові лексичні одиниці та закріплюють граматичні правила. Цей метод потребує творчого мислення та активності студентів. Суть його полягає в сумлінному повторенні транслюваних викладачем зразків та в контексті володіння іноземною мовою.

Метод Л. Шкутника (L. Szkutnik) ґрунтується на діалогічному мовленні, що забезпечує механічне засвоєння певних структур. Польський науковець Л. Шкутник створив невеликі посібники зі схемами коротких діалогів, де подано запас слів, необхідний для обміну думками (наприклад, Express it in English, English Dialogues).

Метод З. Бжешкевича (Z. Brzeškiewicz) передбачає використання на заняттях текстів популярних пісень улюблених артистів, а також прислів'їв, приказок, афоризмів. Для популяризації свого методу

дослідник створив підручник "Lyrics" на основі текстів пісень, а польський науковець С. Гачинський (S. Garczyński) видав посібник для навчання англійської мови "Attractive Exercises", що містить прислів'я, приказки, афоризми та анекдоти [12: 16-19].

Усі задані методи мають певні переваги і застосовуються на практиці. Проте, як зазначає польський науковець Е. Шверчинська (E. Świerczyńska) (Політехніка Вроцлавська), вибір методу залежить виключно від таких чинників:

- рівень мовної підготовки студентів;
- потреби студентів (тобто мета опанування курсу);
- особисті якості студентів;
- методичні переконання викладача;
- тривалість курсу іноземної мови [15: 11-13].

Особливістю польського досвіду є те, що в програмних документах з питань навчання іноземних мов автори не нав'язують жодного методу для обов'язкового застосування. Натомість подаються лише певні пропозиції чи рекомендації. На практиці відбувається поєднання більшості проаналізованих методів.

Методичний плюралізм, що полягає у використанні різних методів, уможливує вибір такого способу учіння, який відповідає особистим потребам і пізнавальним стилям студентів.

Аналізуючи методи навчання, необхідно звернути увагу на інтенсифікацію методів, орієнтованих на студента. Згідно з думкою Х. Коморовської, "успіх у навчанні – це досить суб'єктивне твердження, що поставлену мету реалізовано через тих, хто навчається, а бажаний рівень уміння досягнуто або навіть перевищено" [3: 164]. Основною зміною, яка відбувається в навчанні іноземних мов, вважає науковець, є "спрямованість дидактичних дій на особистість того, хто навчається, а не особистість того, хто навчає" [3: 168]. Тепер процес навчання іноземної мови трактується як комплекс активності, завдяки якому процес учіння відбувається ефективніше. Метою вивчення іноземних мов є не опанування словникового запасу і граматичних структур, а вироблення вміння спілкуватися іноземною мовою. Х. Коморовська встановила чинники, які сприяють успішному навчанню іноземної мови:

- ініціативність та активний підхід до завдань, тобто студент сам відшукує ефективні форми роботи і організовує власне навчання;
- формування компенсаторних умінь: мовної здогадки, здатності порозумітися за умови володіння недостатнім обсягом мовних одиниць;
- застосування різноманітних методів навчання для розв'язування поставлених завдань;
- вміння знаходити необхідний додатковий матеріал;
- віра у власне вміння, належна самооцінка;
- високий рівень вмотивованості;
- готовність обговорювати свій прогрес у навчанні з іншими [3: 85-89].

Одним із важливих моментів у навчанні іноземних мов є створення педагогічних умов для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та продуктивної реалізації технологій процесу здобування знань. Це означає розроблення варіативних методичних систем навчання, що включають технологію забезпечення мотивації учіння, добір змісту, матеріалів, методів, прийомів, організаційних форм раціонального поєднання викладу матеріалу педагогом та самостійного навчання студента, підготовку диференційованих, професійно спрямованих комплексів вправ, визначення орієнтирів навчально-пізнавальної діяльності.

У дослідженнях польських науковців Т. Левовицького (T. Lewowicki) і Б. Семеницького (B. Siemieniecki) виділені такі ознаки технології:

- доцільність: у технології повинен міститися опис цілей завдань, на розв'язування яких спрямовано відповідні дії;
- результативність: опис результатів;
- алгоритмічність: фіксація послідовності дій викладача і студентів;
- керованість: планування, організація, здійснення контролю і коригування дій;
- проєктованість: технологія підлягає модернізації і коригуванню з урахуванням конкретних умов [16: 129-137].

У сучасному польському вищому технічному навчальному закладі реалізація змісту іншомовної освіти здійснюється з використанням цілісних педагогічних технологій. У багатьох міжнародних виданнях з питань педагогічних технологій визначено два напрями їх розвитку: 1) використання технічних засобів навчання і 2) технологічний підхід до організації навчального процесу загалом [17: 75-82]. Саме другий напрям став основою у розробленні педагогічних технологій.

Таким чином, педагогічні технології навчання іноземних мов передбачають управління дидактичним процесом у контексті організації діяльності студента і здійснення контролю за цією діяльністю.

Для впровадження подібних технологій, на думку польських науковців, необхідно, по-перше, забезпечити мотиваційну базу студентів реалізації технологій навчання, по-друге, удосконалити зміст навчального матеріалу, тобто його структурування відповідно до обраних підходів педагогічного

стимулювання, як-от евристична бесіда, диспут, мозковий штурм, дидактична гра, постановка проблемного завдання, оцінні судження, педагогічна оцінка, аналіз життєвих ситуацій тощо.

Враховуючи сучасні підходи до функціонування освітнього середовища, важливо наголосити на особливостях проектування технологій навчання іноземних мов у професійній освіті, до яких відносять і впровадження диференціації студентів за рівнем володіння іноземною мовою, проведення перевірок засвоєння матеріалу, постійний обмін досвідом між викладачами та науковцями, які працюють над впровадженням нових технологій як у польських, так і зарубіжних вищих навчальних закладах, ініціювання науково-дослідної та позааудиторної роботи студентів.

У практиці роботи технічних університетів Польщі ми виокремили три групи педагогічних технологій: традиційні, інноваційні та інформаційно-комунікаційні (ІКТ). У рамках традиційних технологій студентам відводиться роль виконавців репродуктивного характеру. Традиційні педагогічні технології пов'язані з аудиторними заняттями. Вони забезпечують засвоєння студентами змісту навчання, перевірку та оцінювання його якості на репродуктивному рівні. Дії викладача пов'язані з поясненням, демонструванням основного матеріалу, оцінюванням рівня його виконання студентами та подальшим його коригуванням.

Інноваційні педагогічні технології навчання передбачають не просто здобування знань, а їх творче використання, яке шляхом перетворення знань в особисте буття та свідомість людини формує її культуру.

До інноваційних технологій навчання іноземних мов у польських технічних університетах можна віднести технологію модульно-рейтингового навчання, проблемного, дистанційного. Кожна із зазначених технологій має свої особливості в методиці, організації та здійсненні контролю навчання [18: 233]. Модульно-рейтингова технологія навчання має на меті підвищення зацікавленості студентів у результатах навчання та об'єктивності оцінювання знань. Переваги модульно-рейтингового навчання:

- самостійна і регулярна робота студентів протягом року, вибір курсу навчання;
- врахування всіх видів діяльності студентів;
- підвищення ефективності навчального процесу;
- вчасне коригування результатів навчання [18: 235-241].

Істотне значення має підвищення ролі поточного та модульного контролю знань, надання модульним результатам важливого значення в підсумковому оцінюванні знань студентів, що є визначальною особливістю використання модульно-рейтингової системи.

Отже, можна зробити висновок, що основним вектором розвитку іншомовної підготовки студентів є застосування інноваційних технологій, системоутворювальною основою яких є розвиток творчості, активної співпраці студентів і викладачів, їх взаємодія.

Використання ІКТ у процесі навчання студентів іноземних мов дає можливість оптимізувати зміст навчання, удосконалити форми та методи організації навчального процесу, забезпечити високий науковий і методичний рівень викладання, індивідуальний підхід у навчанні, підвищити ефективність та покращити якість освітніх послуг. Підтвердженням ефективного впровадження ІКТ у навчальний процес іншомовної підготовки студентів є створення лабораторій ІКТ; підготовка викладачів для озброєння їх практичними навичками роботи в новому інформаційному середовищі; створення мультимедійних навчальних комплектів, електронних посібників; організація творчих груп викладачів для розроблення та впровадження новітніх засобів навчання іноземних мов на основі інформаційно-комунікаційних технологій; розміщення навчальних матеріалів на WEB-сайтах університетів; Інтернет-комунікація викладачів із зарубіжними колегами з проблем оптимізації навчального процесу засобами ІКТ [19: 56-62].

Отже, технологія навчання іноземних мов є багатовимірною системою відповідних дій, що спрямовані на отримання запрограмованих результатів. Використання технології як педагогічного явища спрямоване на розвиток особистості, що передбачає:

- формування в студентів почуття власної гідності;
- виховання прагнення до незалежності;
- виховання усвідомленої відповідальності за власні вчинки й навчальну діяльність;
- підвищення в студентів особистої автономії, мобільності та активності;
- розвиток в них інтелекту;
- самореалізацію у процесі розв'язування будь-яких питань особистісного характеру [19: 56-62].

Узагальнюючи, можна зробити **висновок**, що процес навчання іноземних мов неможливий без застосування відповідних форм і методів навчання. Іншомовна підготовка студентів технічних університетів Польщі передбачає використання основних (аудиторні практичні заняття) та допоміжних форм навчання (консультації, домашні завдання, факультативні заняття, заняття з носіями мови, інтерактивні форми навчання), які корелюються з характером міжособистісної взаємодії учасників навчального процесу.

На основі аналізу з'ясовано, що для навчання студентів іноземних мов польські викладачі використовують комбінацію методів навчання, які ми об'єднали в три групи. До першої – віднесли традиційні методи навчання (комунікативний, граматико-перекладний, аудіолінгвальний тощо). До

другої – інноваційні (метод запитань і відповідей "академії наук", метод "відкриття", дуальний і дистанційні методи). Третя група – авторські методи польських науковців, зокрема, метод Бронярка, метод Шкутника, метод Бжешкевіча. На практиці, у процесі навчання іноземних мов використовуються методи та їх комбінації.

Прагнення польських викладачів оптимізувати процес навчання іноземних мов зумовило появу нових і вдосконалення існуючих педагогічних технологій. Педагогічні технології навчання іноземних мов розглядаються польськими науковцями як системний, нормативний, концептуальний опис діяльності викладача та студента, направлений на досягнення загальноосвітньої мети. У практиці навчання студентів іноземних мов у технічних університетах Польщі застосовуються традиційні, інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології, системоутворювальною основою яких є розвиток активної співпраці студентів і викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Goźlińska E. Formy kształcenia języków obcych na wyższych uczelniach technicznych / E. Goźlińska. – Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2010. – 74 s.
2. Harbig A. M. Kształcenie języków obcych w szkole wyższej / Anna Maria Harbig. – Białystok, 2007. – 219 s.
3. Komorowska H. Metodyka nauczania języków obcych / Hanna Komorowska. – Warszawa : Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, 2007. – 204 s.
4. Dzierżawska E. Metody kształcenia języków obcych / E. Dzierżawska. – Warszawa : PWN Wydawnictwo WszmiJO, 2009. – 38 s.
5. Bartmańska A. Metody kształcenia języków obcych / Aleksandra Bartmańska. – Warszawa : Centralna Komisja Egzamenacyjna, 2006. – 47 s.
6. Obidniak D. Metody kształcenia języków obcych / D. Obidniak // Ruch Pedagogiczny – 2006. – № 4. – S. 23–29.
7. Ziolo B. Metody kształcenia języków obcych / B. Ziolo // Edukacja w Europie. – 2009. – № 3. – S. 4–11.
8. Dłużewski P. Metody kształcenia języków obcych na wyższych uczelniach technicznych / P. Dłużewski // Edukacja w Europie. – 2007. – № 2. – S. 15–23.
9. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підручник] / [кол. авторів під керівництвом С. Ю. Ніколаєвої]. – [вид. 2-ге, випр. і перероб.]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
10. Krzeszowski T. Współczesne metody kształcenia języków obcych / T. Krzeszowski. – Gdańsk, 2007. – 42 s.
11. Metody nauki języków obcych [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.l-earn.net/index.php?id=349>.
12. Zdębski Z. Metody kształcenia języków obcych w politechnikach / Z. Zdębski. – Warszawa, 2008. – 32 s.
13. Nowicka M. O uczeniu się we współpracy / M. Nowicka. – Warszawa, 2005. – 164 s.
14. Pachociński R. Podstawy kształcenia wyższych umiejętności poznawczych / R. Pachociński. – Warszawa, 1998. – 243 s.
15. Świerczyńska E. Zapewnienia jakości i ciągłości kształcenia języków obcych / Elżbieta Świerczyńska // Języki obce. – 2009. – № 4. – S. 11–13.
16. Rola i miejsce technologii pedagogicznej w okresie reform edukacyjnych w Polsce / Tadeusz Lewowicki i Bronisław Siemieniecki. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2002. – 466 s.
17. Karwowski M. Technologii pedagogiczne w wyższej edukacji technicznej w Polsce / M. Karwowski. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2002 – 119 s.
18. Wuźnycki J. Współczesne technologii pedagogiczne / J. Wuźnycki. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2005. – 565 s.
19. Rachwalska-Mitas M. Analiza Możliwości Zastosowań Komputera w Nauce Języka Obcego na Wyższych Studiach Technicznych / Małgorzata Rachwalska-Mitas / M. Rachwalska-Mitas // Języki obce w kontekście współczesnych wyzwań i perspektyw. – 2009. – № 1. – S. 56–62.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Goźlińska E. Formy kształcenia języków obcych na wyższych uczelniach technicznych / E. Goźlińska. – Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2010. – 74 s.
2. Harbig A. M. Kształcenie języków obcych w szkole wyższej / Anna Maria Harbig. – Białystok, 2007. – 219 s.
3. Komorowska H. Metodyka nauczania języków obcych / Hanna Komorowska. – Warszawa : Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, 2007. – 204 s.
4. Dzierżawska E. Metody kształcenia języków obcych / E. Dzierżawska. – Warszawa : PWN Wydawnictwo WszmiJO, 2009. – 38 s.
5. Bartmańska A. Metody kształcenia języków obcych / Aleksandra Bartmańska. – Warszawa : Centralna Komisja Egzamenacyjna, 2006. – 47 s.
6. Obidniak D. Metody kształcenia języków obcych / D. Obidniak // Ruch Pedagogiczny – 2006. – № 4. – S. 23–29.
7. Ziolo B. Metody kształcenia języków obcych / B. Ziolo // Edukacja w Europie. – 2009. – № 3. – S. 4–11.
8. Dłużewski P. Metody kształcenia języków obcych na wyższych uczelniach technicznych / P. Dłużewski // Edukacja w Europie. – 2007. – № 2. – S. 15–23.
9. Metodyka wykładання іноземних мов у середніх навчальних закладах [Methodology of Teaching Foreign Languages in the Secondary Educational Institutions] : [pidruchnyk] / [kol. avtoriv pid kerivnytstvom S. Yu. Nikolayevoyi]. – [vyd. 2-ge, vypr. i pererob.]. – K. : Lenvit, 2002. – 328 s.
10. Krzeszowski T. Współczesne metody kształcenia języków obcych / T. Krzeszowski. – Gdańsk, 2007. – 42 s.
11. Metody nauki języków obcych [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.l-earn.net/index.php?id=349>.

12. Zdębski Z. Metody kształcenia języków obcych w politechnikach / Z. Zdębski. – Warszawa, 2008. – 32 s.
13. Nowicka M. O uczeniu się we współpracy / M. Nowicka. – Warszawa, 2005. – 164 s.
14. Pachociński R. Podstawy kształcenia wyższych umiejętności poznawczych / R. Pachociński. – Warszawa, 1998. – 243 s.
15. Świerczyńska E. Zapewnienia jakości i ciągłości kształcenia języków obcych / Elżbieta Świerczyńska // *Języki obce*. – 2009. – № 4. – S. 11–13.
16. Rola i miejsce technologii pedagogicznej w okresie reform edukacyjnych w Polsce / Tadeusz Lewowicki i Bronisław Siemieniecki. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2002. – 466 s.
17. Karwowski M. Technologii pedagogiczne w wyższej edukacji technicznej w Polsce / M. Karwowski. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2002 – 119 s.
18. Wuznycki J. Współczesne technologie pedagogiczne / J. Wuznycki. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2005. – 565 s.
19. Rachwalska-Mitas M. Analiza Możliwości Zastosowań Komputera w Nauce Języka Obcego na Wyższych Studiach Technicznych / Małgorzata Rachwalska-Mitas / M. Rachwalska-Mitas // *Języki obce w kontekście współczesnych wyzwań i perspektyw*. – 2009. – № 1. – S. 56–62.

Матеріал надійшов до редакції 17.11. 2014 р.

Шеверун Н. В. Формы, методы, педагогические технологии обучения иностранным языкам студентов технических университетов: опыт Польши.

В статье представлен опыт польских технических университетов в обучении иностранным языкам студентов с использованием разных форм, методов и педагогических технологий. На основе анализа выяснено, что для обучения студентов иностранным языкам польские преподаватели используют комбинацию форм, методов и педагогических технологий, которые коррелируют с характером межличностного взаимодействия участников учебного процесса. Обосновано, что стремление польских преподавателей оптимизировать процесс обучения иностранным языкам обусловило появление новых и совершенствование существующих форм, методов и педагогических технологий.

Ключевые слова: *иноязычная подготовка студентов, технические университеты, Польша.*

Sheverun N. V. Forms, Methods, Pedagogical Technologies of Students' Foreign Languages Training at Technical Universities: the Polish Experience.

The research deals with students' foreign languages training at Polish technical universities. The article contains the information on peculiarities of students' foreign languages training at Polish technical universities based on considering different forms, methods and pedagogical technologies of education. The scientific methods of analysis, synthesis, description and comparison have been used in order to single out types and the character of students' foreign languages training at Polish technical universities. The research results have showed that students' foreign languages training at Polish technical universities envisages the use of basic (audience practical classes) and auxiliary forms of studies (consultations, homeworks, optional classes, classes with native speakers, interactive forms of studies), that correlate with the character of the inter-personal cooperation of the educational process participants. It is proved that in practice, in the process of foreign languages training a group of methods and their combinations are used, which we united into three groups. To the first group we referred the traditional methods of studies (communicative, grammatical and translating, audio-lingual etc.). In the second group we considered innovative methods (method of questions and answers of "academy of sciences", "opening method", dual and the methods controlled from distance). The third group is represented by authorial methods by Polish scientists, in particular, Broniarka method, Shkutnyk method, Bzheshkevych method etc. It is educed that the Polish teachers' aspiration to optimize the process of foreign languages training is stipulated by the appearance of new and the perfection of existent pedagogical technologies. It is exposed, that pedagogical technologies of foreign languages training are considered by the Polish scientists as a system, normative, conceptual description of the teacher and student's activity, directed on the achievement of the general aim. It is educed that in practice of students' foreign languages training traditional, innovative, informational and communicative technologies are used, the system formative basis of which is the development of students and teachers' active collaboration.

Key words: *students' foreign languages training, technical universities, Poland.*